

LA RESERVA MARINA DEL CAP DE SANT ANTONI

Maria Antonia Cholbi i Joan Sala

" El Montgó es prolonga d'Orient a Ponent, i va minvant la seua alçària cap els extrems, dels quals, l'oriental forma dins la mar el cap de Sant Antoni...."
Cavanilles, 1792

El Parc Natural del Montgó fou creat per decret de la Generalitat Valenciana el 16 de Març de 1987. Es el tercer en antiguitat, darrere de l'Albufera de València i el proper Penyal d'Ifac. Té una superfície de 2.150 hes.

El 9 de novembre de 1993, el Consell aprovà la creació de la reserva marina del cap de Sant Antoni, que envolta la costa nord, amb una extensió aproximada de 85 hes.

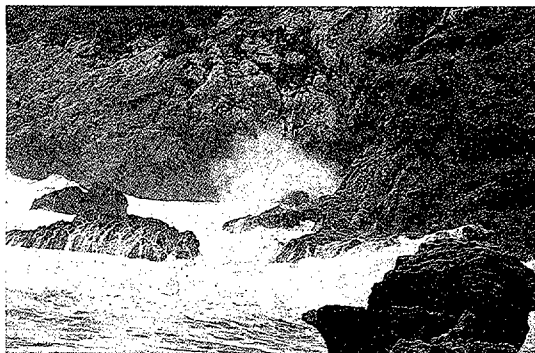
El Montgó forma part dels termes municipals de Xàbia i Dènia. La seua alçària es de tan sols 753 m, però la proximitat a la mar i la seua posició solitària enmig de la plana litoral li dona un aspecte realment imponent.

Geològicament forma part del sistema pre-bètic, del qual constitueix la seua extremitat oriental en la península ibèrica, i que té la seua continuïtat a les illes balears. Açó explica les fortes relacions de la flora del parc i els seus voltants amb la flora balear.

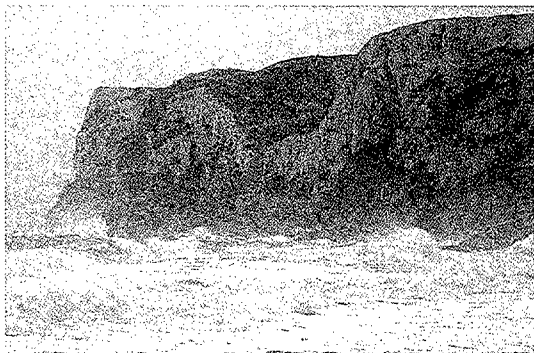
Si interessant es el medi terrestre, la immersió en les aigües del cap de Sant Antoni es sempre un espectacle pels amants del medi marí. Sota l'imponent penya-segat de 173 m d'alçària, trobem les aigües que el banyen, amb profunditats màximes de -25 m. La tipologia del fons es rocallós, amb un elevat valor paisagístic. Els perfils abruptes de la seua topografia atresoren gran diversitat d'organismes sèils, tant animals com vegetals. La gran abundància de vida bentònica, convertiran este enclau en un dels llocs més bonics i interessants del litoral valencià.

La zona més propera als penya-segats presenta la tipicitat dels fons rocallosos del nord de les comarques d'Alacant, on podrem apreciar en primer lloc la **Comunitat Supra-litoral**. Aquí trobarem els organismes habituals a viure gran part del temps emergits, així doncs, veurem diverses espècies de caragols (*Littorina* sp.), tels (*Patella rustica*), a més d'algues cianofícies epífites i endolítiques que acoloren de fosc la roca.

A un nivell més inferior ens trobem la **Zona Medio-litoral**, tot i això que a la Mediterrànea no és molt evident, degut a que les marees en aquesta mar son poc significatives. Les espècies que apareixen són la tomaca de mar (*Actinia equina*), clotxina (*Mytilus galloprovincialis*), algues brunes com la *Padina*

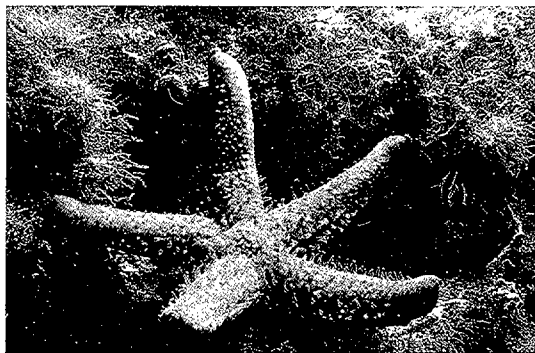
Penya-segats del Cap de sant Antoni.

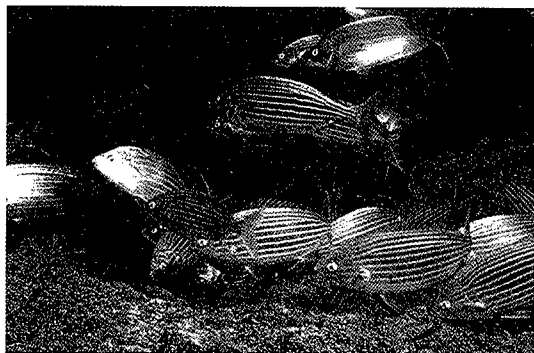
Colis julis.

Muraena helena.

Echinaster sepositus.

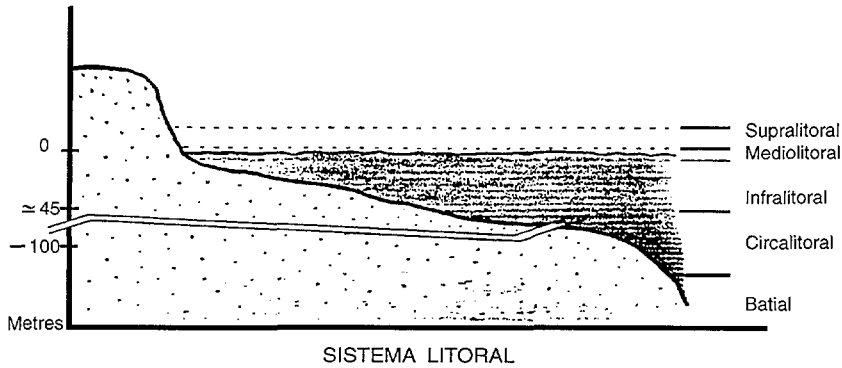
Cardumen de salpa.

pavonica... Esta formació dona pas al cinturó format per l'alga *Cystoseira* mediterranea, que pertany a les comunitats infra-litorals.

Endinsant-nos en el **pis Infra-litoral**, i fins una profunditat de -25 metres, nombrosos organismes bentònics recobrixen les roques, donant-li apariència de una catifa multicolor. Hi trobarem gran quantitat d'invertebrats, així com diferents comunitats d'algues.

A mesura que ens allunyem del penya-segat, el fons es transforma en

Fig. 1

arenós de tipus detrític instal·lan-se l'alguer. Este tipus de comunitat es molt important a la zona meridional del cap de Sant Antoni. El mal anomenat alguer (*Posidonia oceanica*), es en realitat, una planta superior que fins i tot produeix flors, endèmica del Mediterrani, on viuen gran varietat de organismes. Des de els microscòpics que viuen epífits a les seues fulles, fins la murena (*Muraena helena*) i el tord de roca (*Crenilabrus tinca*).

Igualment hom trobarà multitud de formes vivents soterrades sota els seus rizomes, com les nacres (*Pinna nobilis*).

Els alguers exercixen un paper fonamental en la estabilització dels sediments costaners, però té una altra funció igualment important: ésser un pulmó pel Mediterrani. La badia de Xàbia existeix una bona comunitat, encara que actualment es troba en regressió.

Sota el penya-segat, a la **zona Infra-litoral** trobarem hi diverses comunitats. La immersió continuada per l'àrea, que es pot estendre fins els 25-30 metres de profunditat, assegura unes condicions ambientals més constants, permeten una vida més abundant i diversificada. Entre les comunitats anomenades, tenim:

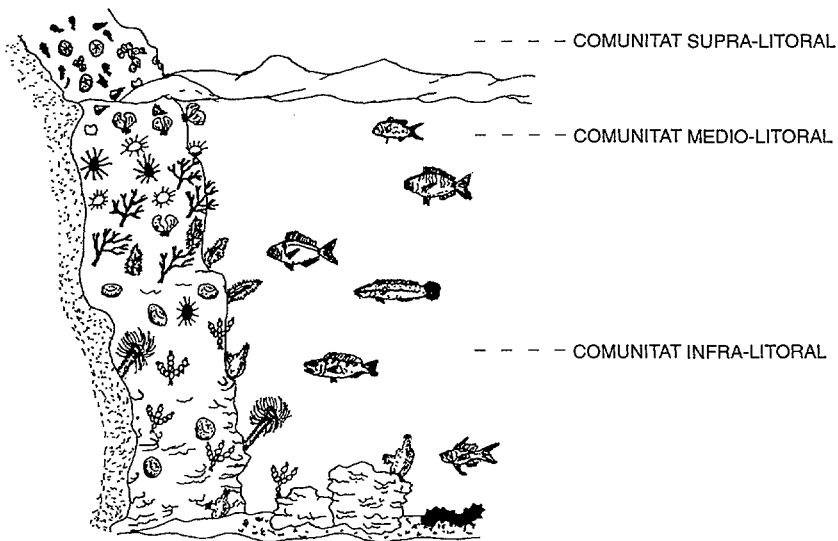
-*Comunitat d'algues fotòfiles infralitorals* on destaquen les algues (*Cystoseira mediterranea*, *Corallina* sp, *Halopteris scoparia*, *Padina pavonica*). Així com la seua fauna característica, formada per esponges (*Ircinia* sp), eriçons de mar (*Arbacia lixula*, *Paracentrotus lividus*), peixos com la donzella (*Coris julis*), el sard (*Diplodus sargus*), i el peix més tropical del Mediterrani (*Thalassoma pavo*).

-*Comunitat pre-coralígena*, observarem algues més esciòfiles com (*Halimeda tuna*, i *Codium bursa*), i exemplars de (*Udotea petiolata*, *Peyssonelia squamaria*), el poliuet (*Spirographis spallanzanii*) i el briozou (*Myriapora truncata*). Paisajísticament, esta comunitat és molt important i significa el primer avanç de la explosió de color que es produirà, a mesura que, amb la profunditat, els invertebrats i algues rojes es fan més abundants.

El Consell d'Europa ha inclòs algunes comunitats presents a la Reserva Marina com a protegides, tal com es el cas de les comunitats d'algues esciàfiles i la comunitat de rodòfites calcàries (coral·lígen).

Les algues calcàries del grup *Lithophyllum* i espècies afins estan

HABITAT CARACTERÍSTIC DE FONTS ROCALLÓS

	LITTORINA SP.		CHROMIS CHROMIS
	PATELLA RUSTICA		DIPLODUS SARGUS
	ACTINIA EQUINA		DIPLODUS VULGARIS
	MYTILLUS GALLOPROVINCIALIS		CORIS JULIS
	PADINA PAVONICA		SERRANUS CABRILLA
	CYSTOSERIA MEDITERRANEA		ANTHIAS ANTHIAS
	CORALLINA SP.		
	ARBACIA LIXULA		
	PARACENTROTUS LIVIDUS		
	HALIMEDA TUNA		
	CODIUM BURSA		
	HALOCYNTHIA PAPILLOSA		
	SPIROGRAPHIS SPALLANZANII		
	HOLOTHURIA TUBULOSA		

Fig. 2

ECOSISTEMA DE LA POSIDONIA

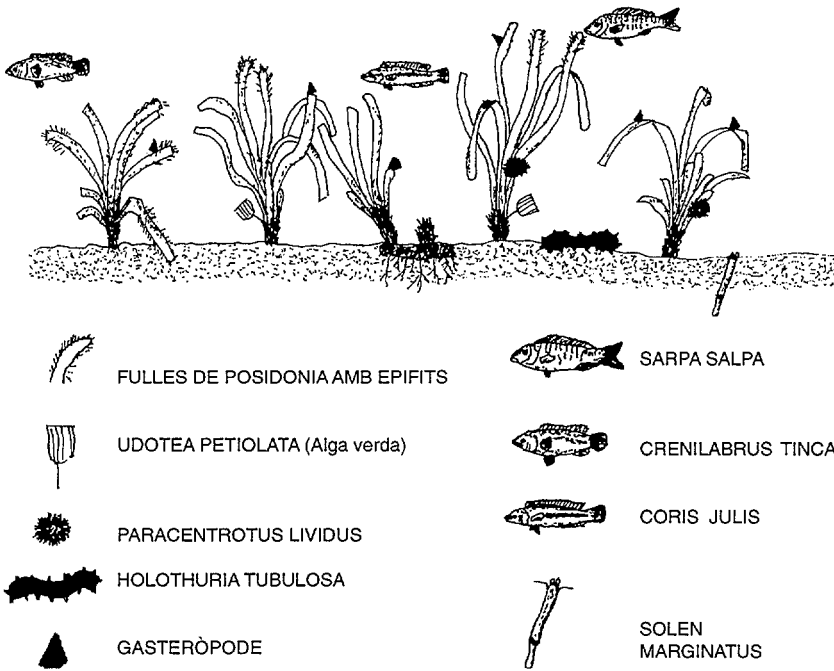
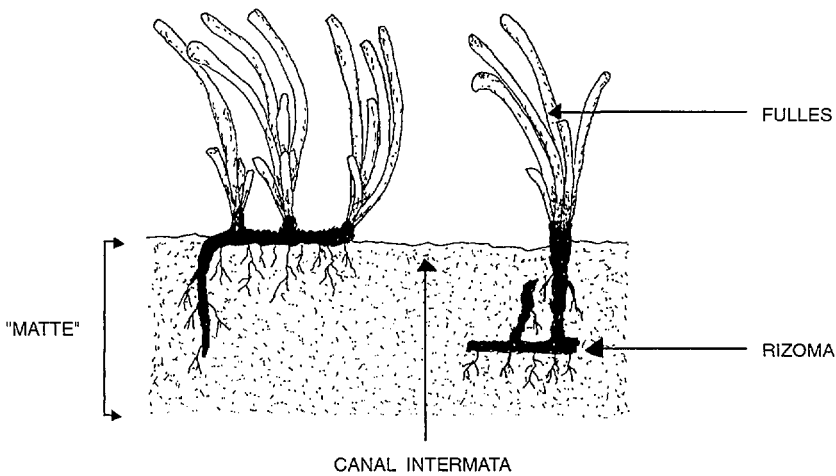

Fig. 3

TALL DE LA PADRERA DE POSIDONIA

Fig. 4

especialment desenrollades a les costes rocalloses de tot el litoral que resta al sud del cap de Sant Antoni.

Aquí es presenten constituint petits repeus originats com a protecció de l'erosió que atorgaven a la franja corresponent de la roca litoral.

Estes formacions s'hi troben en regressió en algunes zones a causa del augment en la contaminació de les aigües costaneres. A tota esta variada flora vé a sumar-se una fauna característica, com el equiúrid (*Bonellia viridis*), la leucèmia (*Halocynthia papillosa*), que té la peculiaritat de fer oscil·lar el seu color (de roig intens a groc pàl·lid) segons la intensitat de llum que li arribe, i el cnidari (*Parazoanthus axinellae*), el qual recobreix de groc les parets rocalloses. Entre els peixos destacariem la forcadella (*Anthias anthias*), que viu generalment en coves, al igual que la corba (*Sciaena umbra*). Murenes (*Muraena helena*) i congres (*Conger conger*) són força freqüents. A les coves, clevills i sota lloses de pedra, encara podem trobar algún mero (*Epinephelus guaza*), peix territorial que pot arribar a tenir tamany importants.

L'alguer és hàbitat ideal per trobar-se amb moles de salpa (*Sarpa salpa*), daurades (*Sparus aurata*) i castanyoles (*Chromis chromis*), espècie de coloració blava intensa en estat juvenil.

Freqüent és la presència per aquestes aigües del peix lluna (*Mola mola*), amb una forma i moviments poc hidrodinàmics.

Malgrat tot, hem d'admetre que hui en dia encara existeixen grans extensions de fons marins desconeguts en quan a la natura de les seues comunitats establertes en ells.

PROBLEMÀTICA I PERSPECTIVES

Un dels impactes principals que afecten al litoral del País Valencià és la gran quantitat d'aigües residuals no tractades que s'aboquen cada dia a la mar. Els emissaris submarins ubicats a la badia de Xàbia són responsables de la degradació de l'alguer, els vessaments continuats tenen com a conseqüència immediata la aparició d'una intensa eutrofització i el augment del grau d'enfangament de la costa. L'aigua va perdent la seua transparència, minva la quantitat de llum i fa desaparéixer progressivament l'alguer.

La pesca d'arrossegament a profunditats inferiors a 50 metres destrossa igualment els alguers, així com la erosió mecànica deguda a les àncores de embarcacions esportives. La pesca esportiva poc respectuosa tancarien la problemàtica d'esta singular àrea.

La Reserva Marina, com s'ha dit abans, tan sols abarca una superfície de 85 hes, finalitzant al mateix cap de Sant Antoni. La zona més meridional és científicament molt important, raó per la qual deuria ampliar-se la reserva cap el Portitxol, assegurant així, la protecció d'un ecosistema peculiar, interessant i poc freqüent a la costa del País Valencià.

GLOSARI

Epífit: Vegetal o animal que creix sobre la part externa d'altre, utilitzen-lo tan sols com a suport.

Endolític: Organisme que viu a l'interior de les roques.

Bentònic: Ambient marí format pel fons marí i la capa d'aigua que està en íntim contacte amb ell, l'habiten els organismes del bentos. També s'aplica al organisme que pertany al bentos.

Bentos: Conjunt d'organismes que viuen lligats més o menys estretament al substrat.

Fotófil: Organisme que requereix un ambient ben il·luminat.

Esciàfil: Organisme que requereix un ambient de lluminositat atenuada.

Rizoma: Tija subterrània que creix perpendicular a la part aèria de la planta.

BIBLIOGRAFIA

GARCIA CARRASCOSA M : *Ecosistemas valencianos: Los fondos marinos*, en El medio ambiente de la Comunidad Valenciana.- Ed. Almenar, R. C. Obres Públiques, Urbanisme i Transports. G. V 68-75, 1988.

GARCIA CARRASCOSA M : *El bentos de los alrededores de las islas Columbretes. Elementos para su cartografía binómica*, en Islas Columbretes. Contribución al estudio de su medio natural.- Eds. L.A. Alonso, J.L. Carretero & A. M. Garcia Carrascosa. Agència del Medi Ambient, G.V. 477-507, 1991.

HISTORIA NATURAL DELS PAÏSOS CATALANS, 4 : Plantes inferiors.- Ed. R. Folch. Enciclopedia Catalana.

HISTORIA NATURAL DELS PAÏSOS CATALANS, 8 : Invertebrats no artropodes.- Ed. R. Folch. Enciclopedia Catalana.

MARGALEF R. : *Introducción al Mediterráneo*, en El Mediterráneo Occidental.- Ed. Margalef R. Omega, Barcelona 1-17, 1991.

RIEDL, R. : Fauna y flora del mar Mediterráneo.- Omega, Barcelona, 1986.